

EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus DETSEMBER 2018

JEESUS ELAB MEIE KESKEL

Sõna sai lihaks ja elas meie keskel, ja me nägime Tema kirkust. Jh 1:14

Tervitan teid kõiki püha Johannese sõnaga. Johannese sõnum – Jumal on armastus – on minu juhtsalm ja elukogemus. Jumal ei ole kusagil kaugel ega varjatud, vaid ta on meie juures siin ja täna. Jõulude puhul soovitan Sul endalt küsida, mida tähendab Kristuse sündimine Sinu jaoks? Kuidas elada õieti ja arukalt? Mille eest hoiduda? Neli sajandit enne Kristust elanud antiikaja filosoof Aristoteles on ütelnud: "Iga tunnetus algab imestamisest".

Täna on reklaam ja meedia meid nii väsitanud, et imestamine on naiivsuse tundemärk. Lapse imestamist ei panda pahaks, sest tema jaoks on maailm uus. Täiskasvanu imestab harva, sest kõik tundub nii harjumuspärane ja tuttav. Isegi seletamatute asjade jaoks on meil seletused valmis. Tänapäeva inimene ripub meedia lõa otsas. Ainult sensatsioon pakub hetkelist närvikõdi ja viib tunded lakke. Teravate elamuste vahele jääv aeg on tühi, igav ja tüütu. Nii kirjeldavad uurijad kaasaegse inimese elu- ja ajatunnetust. Hetkeks naudingut otsiva inimese hing on tühi ja vaene. Eilne ei lähe enam korda ja homsesse pole usku.

Tänapäeva inimesel on paljude probleemide keskel ka üks mure – meil ei ole aega, sest kogu aeg on kiire. Kas me tahame teha liiga palju ega oska õieti aega planeerida? Rapsimine ja kiirustamine aga kulutavad meid ja tekib oht teha vigu. Niisugune elu toob kaasa tarbetu stressi ja läbipõlemise.

Jõuluaeg näitab meile erinevust jumaliku ja inimliku ajakasutuse vahel. Tuletame meelde sündmusi, mis leidsid aset paar tuhat aastat tagasi Palestiinas. Jumal tegutseb kindla rütmiga. Rahvaloendus Rooma riigis, kui igauks pidi minema ennast kirja panema, toimus just vajalikul ajal. Maarja ja Joosepi teekond Naatsaretist Petlemma oli just nii pikk, et jõuda õigeaks ajaks pärale. Just seal pidi Piibli järgi Õnnistegija sündima. Jõuluõöl kuulutasid inglid esmalt karjastele Jeesuse sündimist. Jõulutähte näinud Idamaa targad võtsid ette pika teekonna ja jõudsid õigeaks ajaks Petlemma.

Jõulusooviks on ilus öelda – rahulikku jõule. Hea on sättida kõik ettevalmistused nii, et saaksime tunda õiget jõulurahu.

Tänapäeval, nii nagu muistegi, vajab inimene valgust, soojust ja armastust. Kajagu jõulukellade helin ka nendele, kellel on muret, kurbust, lootusetust ja leina. Soovin ja palun igasse kogukonda, kogudusse ja kodusse imelist jõuluvalgust ja armu, et me võiksime olla ürgse jõuluvalguse kandjad.

Õnnistusrikast adventiaega ja jõulurahu soovides

Piiskop Tiit Salumäe

KOGUDUSE TEGEVUSKAVA DETSEMBRIS.

- L, 1. detsember kl 17** adventiõhtu kaunimad jõululaulud. Orelil Lia Salumäe, laulude sünniloost kõneleb piiskop Tiit Salumäe (toomkirik, sissepääs vaba). **Kl 18** adventiküünla süütamine Lossiplatsil. Kõnelevad linnapea Urmas Sukles ja piiskop Tiit Salumäe. Laulavad laulustuudio DoReMi lapsed. Juhatab Anne Pääsuke. Võta kaasa küünlalatern, et adventivalgus koju viia.
- P, 2. detsember kl 11 I** adventi jumalateenistus armulauaga. Teenivad õpetaja Kristo Hüdsi ja Kalle Jätsa (toomkirik). Orelil Lia Salumäe
- T, 4. detsember kl 18.30** toomkoori proov (jaanisaal).
- R, 7. detsember kl 9** hommikupalvus (Jaani kirik). **Kl 13.30** teetund (jaanisaal).
- L, 8. detsember kl 16** kaunimad jõululaulud (soome keeles). Teenib õp Hannele Päiviö. Orelil Lia Salumäe. (toomkirik).
- P, 9. detsember kl 11 II** adventi jumalateenistus armulauaga. Abiõpetaja Kristo Hüdsi tutvustab. Teenivad piiskop Tiit Salumäe, praost Leevi Reinaru, õpetaja Jaak Aus ning Teno Ilves ja Kalle Jätsa. Laulavad koguduse koorid. Orelil Lia Salumäe, koorijuht Sirje Kaasik (toomkirik). **Kl 18** jõulukontsert. Meeste vokaalansambel The Soul Singers, dirigent Henri Tron (toomkirik, piletiga).
- T, 11. detsember kl 18.30** toomkoori proov (jaanisaal).
- R, 14. detsember kl 9** hommikupalvus (Jaani kirik). **Kl 19.30** kirikukontsert „Igaviku tuules”. Esinevad Canzone lastekoor ja neidude-naiskoor, Haapsalu kammerkoor ja Piirsalu segakoor Piiritu. Dirigeerivad Ulrika Grauberg, Eneken Viitmaa, Eleri-Kristel Kuimet (toomkirik, sissepääs annetusega). **Kl 17.30** segakoori proov (jaanisaal).
- L, 15. detsember kl 14** Piibel kõõgis (jaanimaja). **Kl 16 C.** Kreegi nim Haapsalu muusikakooli jõulukontsert (Jaani kirik, sissepääs annetusega). **Kl 18** laulustuudio Do-Re-Mi jõulukontsert. Dirigent Anne Pääsuke. Sissepääs annetusega (toomkirik).
- P, 16. detsember kl 11 III** adventi jumalateenistus armulauaga. Teenivad piiskop Tiit Salumäe ja Kalle Jätsa. Orelil Lia Salumäe (toomkirik). **Kl 11** lastekirik (toomkiriku käärkamber). **Kl 16** jõulukontsert. Esinevad naiskoor Kaasike ja tütarlastekoor Eliise. Dirigeerivad Sirje Kaasik ja Kai-Tõe Ellermaa (toomkirik, sissepääs annetusega).
- T, 18. detsember kl 18.30** toomkoori proov (toomkirik).
- N, 20. detsember kl 12.30** LÜG jõulukontsert (toomkirik).
- R, 21. detsember kl 9** hommikupalvus (Jaani kirik). **Kl 10** Haapsalu linna algkooli jõulukontsert (toomkirik).
- L, 22. detsember kl 16** segakoori proov (toomkirik).
- P, 23. detsember kl 11 IV** adventi jumalateenistus armulauaga Teenivad õpetaja Kristo Hüdsi ja Teno Ilves. Orelil Lia Salumäe (toomkirik). **Kl 14** Arsise käsikellade ansambel (toomkirik, piletiga). **Kl 16** jõuluõhtu jumalateenistuse proov (toomkirik).
- E, 24. detsember kl 17** jõuluõhtu perejumalateenistus. Jumalateenistus kantakse üle Vikerraadios. Teenivad piiskop Tiit Salumäe ja õpetaja Kristo Hüdsi. Laulavad laulustuudio DoReMi laululapsed ja koguduse toomkoor. Orelil Lia Salumäe (toomkirik). **Kl 22** jõuluöö missa. Teenivad piiskop Tiit Salumäe ja õpetaja Kristo Hüdsi. Orelil Lia Salumäe. Solist Endrik Üksvärav (toomkirik).
- T, 25. detsember kl 12 I** jõulupüha jumalateenistus. Teenivad piiskop Tiit Salumäe, Kristo Hüdsi ja Kalle Jätsa. Orelil Lia Salumäe. Laulab koguduse segakoor (toomkirik).
- N, 27. detsember kl 16.15** jõulupalvus De la Gardie hooldekodus. Teenib õpetaja Kristo Hüdsi. **Kl 18** johannespäeva kontsertaktus. Kõnelevad aselinnapea Liina Pöld ja piiskop Tiit Salumäe. Koguduse teenetemärgi üleandmine koorijuht Sirje Kaasikule. Esinevad Inga ja Toomas Lunge. Sissepääs kutsetega (toomkirik).
- P, 30. detsember kl 11** jumalateenistus armulauaga (toomkirik). Teenivad piiskop Tiit Salumäe ja Kalle Jätsa (toomkirik).
- E, 31. detsember kl 17** vana-aasta jumalateenistus armulauaga. Teenib õpetaja Kristo Hüdsi. Laulab koguduse segakoor (toomkirik). **Kl 23.15** *syvester vigilia*. Teenivad piiskop Tiit Salumäe ja õpetaja Kristo Hüdsi (toomkirik). Muusika Lia ja Lea Salumäe.

2019. AASTA JAANUARI ALGUS.

T, 1. jaanuar kl 12 uusaasta jumalateenistus armulauaga. Teenib õpetaja Kristo Hüdsi. Orelil Lia Salumäe (toomkirik).

P, 6. jaanuar kl 11 kolmekuningapäeva jumalateenistus armulauaga. Teenivad piiskop Tiit Salumäe, õpetaja Kristo Hüdsi ja Teno Ilves. Laulavad koguduse koorid (toomkirik).

13. jaanuarist vaiksa laupäevani, 20. aprillil on jumalateenistused Jaani kirikus.

KRISTO HÜDSI – IMED KINNITAVAD MEIE USKU.

Haapsalu koguduse abiõpetaja Kristo Hüdsi on kui mitte kõige noorem, siis kindlasti üks nooremaid kirikuõpetajaid Eestis – 15. detsembril saab ta 30.

9. detsembril tutvustatakse ta Haapsalu koguduse abiõpetajaks. Ametlikult on ta koguduse vaimulik tänavu 4. novembrist, päev pärast preestripühitsuse saamist Tallinna toomkirikus. Nüüd räägib ta Johannese Sõnumeile oma plaanidest, elust ja põhimõtetest.

Olete olnud peaaegu kuu aega Haapsalu koguduses vaimulik. Mis on selle ajaga teie mõtetes ja igapäevaelus muutunud?

Olen palju mõelnud ja saanud kinnitust, mida koguduses karjaseks olemine kutsumusena tähendab. Et olen kutsutud karjaseks, tähendab see vastutust koguduse ja Jumala ees. Vastutus on väga suur ja mul ei ole valikut, kas olla või mitte olla. Minu ülesanne on karja armastada ja hoida.

Kas olete rohkem preester, pastor või õpetaja?

Tähtsad on kõik kolm tahku. Pean olema pastor ehk karjane, õpetaja ja preester ehk jumalasõna vahendaja. Need kolm kuuluvad vaimuliku kutsumuse juurde ja ma ei tõsta ühtki neist esile.

Kuidas tahaksite, et teie poole pöördutakse?

Minul ei ole vahet, kas preester, pastor või õpetaja. Nii, kuidas keegi tunneb, ja kui öeldakse „Tere Kristo!”, on kõik hästi, sest see ma olen.

Millised on teie lähema aja plaanid?

Üks peamisi küsimusi on, kuidas hakkame jagama piiskop Tiit Salumäega ülesandeid. Tema ressurss kulub piiskopiülesannete täitmisele, minu vastutus koguduse teenimisel kasvab. Kirikus on tööd palju, aga tegijaid vähe.

Pean lähiajal tegema oma elus muudatusi. Täiskohaga palgatööd Pal-Klaasis ei jõua ma tõenäoliselt enam teha. See on suur muudatus minu ja kogu pere elus. Koormust tuleb vähendada, sest kogudus vajab õpetajat rohkem kui ainult laupäeval ja pühapäeval. Praegu käin argipäeviti palgatööl ja nädalavahetusel teen koguduse tööd. Kuigi kaua ma nii ei jõua.

Pean ka perele mõtlema. Kui muud tööd saab mingil määral reguleerida ja delegeerida, siis isa ja perepea rolli ei asenda keegi. Pean leidma kesktee. Minu abikaasa on väga toetav. Kui ta näeb, et vajan aega, leiab ta tunni või paar, et saan ratta selga istuda ja auru välja lasta.

Loodan, et Jumal annab mulle tarkust toime tulla.

Mida tahate koguduses muuta?

Suuremad muudatused tulevad järgmisest aastast. Tahan olla inimestele rohkem kättesaadav, olla rohkem aega kantseleis. Esialgu jääme küll Paliverre elama, aga tulevikus oleks parem, kui õpetaja elab koos perega kohapeal.

Toetan Lääne-Nigulas oma abikaasat, ta on seal koguduse aktiivne liige, vastutab peretöö eest. Ta tahab selle töö aasta lõpus üle anda.

Milllega abikaasa Jane tegeleb?

Ta on praegu lastega kodune, kirjutab oma lõputööd ja vajab selleks rohkem vaba aega. Ta on õppinud Tartu ülikoolis geograafiat. Nüüd õpib ta laste kõrvalt Tallinna tehnikaülikooli magistrantuuris okeanograafiat ja meteoroloogiat. Kirjutab lõputööd.

Milline on olnud Pal-Klaasis suhtumine, kui teist sai vaimulik?

Tööandja on olnud kogu õpingute aja toetav, olen selle eest väga tänulik. Koolipäevad on mulle võimaldatud õppepühikusena. Tööandja oli minu ordinatsiooniteenistusel ja on lubanud tulla ka introduktsioonile.

Milliste annetega on Jumal teid õnnistanud?

Mul on hea füüsis, see on Jumala suur and. Olen jooksnud ja jalgratast teinud, kümmeaastat rula sõitnud.

Olen avastanud maalimise – joonistada on mulle alati meeldinud. Mõne maali olen julgenud isegi ära kinkida. Et maalimine vajab aega ja vaikust, olen teinud seda öösiti. Rattasõit ei tundu kuigi loominguline ala, aga on siiski. Nagu kunstiski, on see enda väljavalamine. Maalitud olen elu kiirematel ja raskematel hetkedel. Nii võtad hoo maha, oled välja tõstetud igapäevaelust ja oled teisel tasandil.

Laulan liturgiat, aga lauluinimene pole ma kunagi olnud. Muusika pole olnud minu tugev külg, kuigi armastan seda. Tänu Lia Salumäele, kes mind õpetanud! Pastoraalseminaris õpetas mind lauluõpetaja Kristel Aer. Alustasin puhtalt lehelt, teised õpingukaaslased olid sellega juba varem tegelnud. Tiit Salumäe on olnud eeskujuks, juhendaja ja toetaja.

Mida te oma jutlustega öelda tahate?

Jutlus on minule protsess. Kui üks jutlus on jutlustatud, algab valmistumine järgmiseks. Tihtipeale loen pühapäevaõhtuti järgmise pühapäeva teksti läbi ja mõtlen selle üle. Jutlus hakkab kujunema nädala vältel. Kõik ei pruugi kergelt tulla. Jutluse aluseks olev kirjakoht peaks hakkama oma elu elama, aga alati ei hakka, siis tuleb selle kallal tööd teha. Olen õppinud, et eeltöö on tähtis. Peatähtis on palvetada, lugeda jumalasõna, uurida, mõelda.

Jutlus on õpetaja isiklik pöördumine. Olen pühakirja seletanud, olen argiteemadel rääkinud ja sidunud seda Sõnaga. Inimeste ootused ja vajadused on erinevad. Jutlus peaks puudutama. Mul pole kindlat käekirja veel välja kujunenud. Professionaalsus eeldab tööd, muidu seda ei teki.

Kui hea hariduse andis usuteaduse instituut?

Mul pole teiste ülikoolidega võrdlust, aga ma hindan usuteaduse instituuti väga. Et õpilasi on seal vähe, on õpetamine personaalsem. See on suur eelis. Tase oleneb palju ka õppijast, sest loengud on üks asi, kodutöö teine.

Mis oli õpinguajal teie lemmikaine?

Meeldisid Arne Hiobi dogmaatikalooengud, aga ka Vallo Ehasalu eksegeetikaloengud. Ta on omaette nähtus – kuldpea –, kel on laialdased teadmised ja oskus asju lihtsalt kokku võtta; keelteoskus. Meeldisid praktilise teoloogia ained.

Lõputööks uurisin usuteaduse instituudi arengut mõjutavaid dokumente ja analüüsisin nende omavahelisi seoseid.

Kas teie meelest on Piibel täielikult Jumala sõna või võib sealt mingeid tahke kahtluse alla seada?

Olen veendunud, et pühakiri on täiesti püha. Üks kirjakoht ei ütle ühele inimesele midagi, teisele aga annab just see äratuse ja toob kogudusse. Ei, ma ei sea jumalasõna kahtluse alla, see on Jumala antud inspiratsioon inimestele ja on täiesti püha.

Vähehaaval meilegi jõudev liberaalteoloogia seab paljud usutõed kahtluse alla. Kui levinud on liberaalteoloogia Eestis?

Ma ei tea, mida inimesed Eestis sellest mõtleavad. Liberaalteoloogia kahtleb näiteks, kas Jeesus tõusis kolmandal päeval surnuist üles või kas Maarja on neitsist sündinud. Teisisõnu, teadusele tuginedes seatakse kahtluse alla dogmad, mis on meie usutunnistusega juba ammu paika pandud: „/.../ kes on saanud Pühast Vaimust, ilmale tulnud neitsi Maarjast, ...”. Seatakse kahtluse alla usu alustalad.

Kas homoseksuaalsus on patt?

Jumal ei ole patu suhtes ükskõikne, ta vihkab pattu. See aga ei tähenda, et Jumal ei armasta patust. Patu elamine on inimese valik.

Liberaalne ilmavaade püüab piire laiendada ja leida patule õigustust. Liberaalteoloogid ei pruugi ise olla usuinimesed, neil puudub jumalatunnetus ja nad püüavad kõike õigustada. Saatan just nii tegutsebki, et inimene püüaks oma tegusid õigustada. Jumala sõna koputab südamele, et tekiks patutunnetus. Kes aga ei tunne pattu, sellega on raske patust rääkida. Patu eest peame vastutama. Ka abielurikkumine on patt.

Kui tähtis on teile palvetamine?

See on isiklik suhe Jumalaga, nagu ka pühakirja lugemine ja osadus usukaaslastega. Need on kaks selget viisi Jumalaga suhtlemiseks.

Alustan iga hommikut palvega, palvetan ka tööl. Söögipalved on meie peres tähtsad. Õhtupalvet peame koos perega. Ka minu kolmeaastane poeg ütleb aeg-ajalt, et issi, palvetame nüüd ema või issi eest. Ta loeb Meie Isa palvet kaasa. Palvel on vägi. Palvega püüame Jumalat suunata, aga ärgem lootkem, et Jumal käib meie taktikepi järgi. Seepärast ei ole alati kõigele küsimustele vastuseid ja kõik ei lähe nii, nagu meie tahame. Palvetades ärgem unustagem sõnu „Sinu tahtmine sündigu ...”. Palvetame mure korral, aga tihtipeale unustame tänupalve.

Jumal ootab igäühelt isiklikku suhet, temale ei ole suuri ega väikesi muresid. Kõik on tema ees võrdsed, ka pisimate asjadega tasub Jumala ette minna, eriti aga raskel hetkel. Jumala poole võib pöörduda ka hädaldades, et miks minuga nii või naa juhtus.

Arvan, et muret peaks esimese asjana Jumalale, mitte kellelegi teisele kurtma. Vahel aitab pelgalt Jumala poole pöördumine. Tänupalve aga taastab ja tervendab. Jumal ootab meie pöördumist igal ajal. Ta armastab inimest nii palju, et talle ei ole tühiseid palveid. Iga inimene võiks kogeda vahetut suhet Jumalaga. Jumal on alati hea.

Kas teil on olnud erilisi jumalakogemusi?

Neid on palju. Palve väge tundsin, kui meie poeg haigestus. Tal avastati luupõletik, see on raske ja pikaajaline haigus, tüsistused jäävad kogu eluks. Olime šokis, abikaasa oli lapsega kuu aega Tallinnas haiglas. Kogudus oli meile suureks toeks, palvetas poja eest. Oli väga raske aeg, otsisin Jumalat ja püüdsin vastuseid leida.

Käisime aasta hiljem lapsega kontrollis. Arst ütles, et kui ta ei teaks lapse haigusest, ei märkakski ta imeväikest jälge põetud haigusest. Saime õigel ajal jaole, paranemine oli täielik.

Minu meelest on lihtsaim palve Psalm 50:15. „Ja hüüa mind appi ahastuse päeval; siis ma tõmban su sellest välja ja sina annad mulle au!”

Ütled, Jumal aita, ja Jumal on sind kuulnud. Ta toob oma rahu. Imed sünnivad iga päev. Imed kinnitavad meid usus, selleks nad ongi.

Lehte Ilves

Kristo Hüdsi

Sündinud 15. detsembril 1988

4. nov 2018 Haapsalu koguduse abiõpetaja

3. nov 2018 pühitseti Tallinna toomkirikus vaimulikuks

2012–2018 usuteaduse instituut ja pastoraalseminar

2008–2012 Lääne-Viru rakenduskõrgkool, ettevõtetus ja ärijuhtimine, bakalaureuseõpe

2005–2008 Taebla gümnaasium

1996–2005 Palivere põhikool

2010–tööline ASis Pal-Klaas

Abielus, abikaasa Jane Hüdsi. Kolmeaastane poeg, aastane tütar

Huvialad: sport (rattasõit, rula, suusatamine, jooks), maalimine

TÄNU ANNETUSTE EEST.

Täname kõiki koguduse liikmeid, kes on oma liikmeannetuse teinud ja võtavad aktiivselt osa koguduse elust.

Koguduse täiskogu liige on koguduse liikmenimekirja kantud isik, kes aasta jooksul on teinud nimelise annetuse ja käinud armulaual. Kellel liikmemaks veel tasumata, palume seda teha enne jõule. Igaüks andku oma jõu ja soovi kohaselt. Summa tasutakse kantseleis või koguduse pangakontole: SEB 10602003965006; Swedbank 1120274032. Registrikood 80210533. Pangakontole tasudes palume märkida maksja nimi, makse nimetus ja millise perioodi eest tasutakse. Tulumaksuseaduse kohaselt võib iga maksumaksja tuludeklaratsiooni koostades arvata oma maksustatavast tulust maha kuni 5% kirikule või teistele mittetulundusühingutele nimeliselt tehtud annetusi. Selleks, et liikmeannetuselt saaks tulumaksu tagasi, edastab kogudus andmed Maksu- ja Tolliametile. Palun teatage oma isikukood koguduse kantselei aadressil Juhatus soovitat liikmemaksu tasumise hõlbustamiseks vormistada pangas püsikorraldus. Palume tingimata märkida ülekandele maksja ees- ja perekonnanimi.

Koguduse juhatus

HINGEDEPÄEVA PALVUS VANAL KALMISTUL.

Hingedepäeva rännakut alustasime sel aastal palvusega koguduse õpetaja piiskop Tiit Salumäe eestvedamisel Haapsalu vana kalmistu pühitsemise samba juures. Siia panime ka esimese künna kõikide nende mälestuseks, kelle hauapaigad on meile teadmata.

Veidi ajaloost:

1773. aastal kinkis Uuemõisa mõisaomanik, maanõunikuproua Barbara von Richter Haapsalu luterlikule kogudusele tüki maad kalmistu rajamiseks. Täna nimetame seda Haapsalu vanaks kalmistuks. Kalmistu keskel Richterite kabelisse on maetud von Richterite perekonna liikmed.

Enne seda kasutati matmispaigana Haapsalu Nikolai kalmistut, mis asus lossiplatsi, lossimüüri ja Vee tänava vahel. Nikolai kalmistu õnnistamise aastaks peetakse 1581. aastat ja kalmistu oli pühitsetud koguduse esimese luterliku pastori Joachim Jacobi poolt. Samuti maeti veel Haapsalu Toomkiriku ja Haapsalu Jaani kiriku põranda alla.

Tänase Haapsalu vana kalmistu, endise põllumaatüki, pühitses 1773. aastal surnuaiaks Ridala koguduse pastor Schlegel, sest Haapsalu koguduse pastor Samuel Benjamin Cloeckner oli raskelt haige. Samuel Benjamin Cloeckner suri 20. augustil 1773 ja oli esimene Haapsalu koguduse pastor, kes Haapsalu vanale kalmistule on maetud. Tema matmispaik on tänaseks kahjuks teadmata.

Teadaolevalt on kalmistule maetud koguduse õpetajad Johann Ernst Stobell 1812. aastal (kahjuks matmispaik tänaseks teadmata) ja Constantin Immanuel von Höschelmann 1848. aastal. Tema hauale panime künna ja piiskop pidas palve. „Lootuse Jumal, me tuleme Sinu ette oma lahkunud mälestama. Kingi meile lohutust ja rahu. Julgusta meid usus, et need meie armsad on Sinu kätes, ning tõsta meie pilk üle haudade ülestõusnud Jeesusele, kes koos Sinuga Püha Vaimu ühtsuses elab ja valitseb igavesest ajast igavesti.“ Künna tuntud inimestele ja koguduse liikmetele.

Hingedepäeva palvus on kaunis traditsioon. Meil kõigil on vajalik mõelda elu ja asjade kaduvuse üle, teadvustada, mis on oluline ja mis mitte. Käik kalmistul ei ole kurb ja lootusetu, vaid tuletab meelde, et meid ootavad taevased eluasemed, kui oleme lõpetanud maise teekonna.

Madis Kütt, Sirje Jätsa

MUUSIKALINE SUURTEOS HAAPSALU TOOMKIRIKUS.

Muusika koos jumalasõnaga täitis Haapsalu toomkiriku laupäeval, 10 novembri õhtul. Soome sõbrad olid tulnud jagama oma imelist muusikalist draamat „Alguses olin üks” eesti rahvaga. Loviisa Oratooriumikoor koos Haapsalu Toomkooriga täitsid keskaegse kiriku altariruumi. Oma 500 aasta

vanuses stiilis riietusega lõid lauljad elava pildi reformatsiooniaegsest Wittenbergist. Meie, pealtvaatajad, sattusime äkki selle sündmusterohke ajaloohetke tunnistajateks.

Koor laulis, keelpilliansambel mängis ja kirikusaalist kostsid indulgentsidemüüjate valjud hõiked: Ostke patukahetsuskirju! Lunastage enda ja lähedaste patud! See oli nii reaalne, et käsi sirutus juba rahakoti poole.

Peagi kuulsime Martin Lutheri rollis Marko Putkoneni vägevast bassihäält, kes lauluga selgitab noorele Mikael Agricolale oma kirikut uuendavaid ideid ja jumalasõna tõlkimise vajalikkusest kõigi rahvaste keeltesse.

Martin Luther armastas väga muusikat ja ta on öelnud: kes laulab, see palvetab kahekordselt. Muusika on Jumala kauneim ja imelisem kingitus meile.

Suurteose ettekande ajal kohtume veel paljude Lutheri elus tähtsate inimestega, osalesime Lutheri ja Katharina von Bora pulmapeol, nautisime Titta Tunkari graatsilist tantsuesitust ning kurvastasime kui meie ette toodi Lutheri peretütre Magdalena lapsekirst.

Luther oli oma eluajal väga hõivatud, töötas palju ja kodutööd ning laste eest hoolitsemine olid sageli Käthe õlgadel aga tema sisemist võitlust iseloomustavad sõnad: „Siin ma seisan ja teisiti ma ei või.” Etenduse liigutavam hetk oli see, kui Martini ja Katharina ümber sagisid nende rõõmsad paljasjalgsed lapsed.

„Jumal võtab ja Jumal annab. Kui homme oleks viimnepäev, siis täna ma istutaks õunapuud.”

Kogu esitus oli soome ja eesti keeles ja tore näide hõimlaste ühistööst ja sõprusest.

Suur tänu Jumalale ja kõigile selle imelise ettekande eest. Kiitos rakkaat ystävät.

Anu Väliaho, EELK diakon emeeritus

NOVEMBRIKUU „PIIBEL KÖÖGIS.“

17. novembril saime taas hulgakesi kokku Jaanimajas, et ühiselt Piiblit uurida ja valmistada piibliteemalist toitu. Seekordse piiblitunni teemaks oli meil Marta ja Maarja ja toiduks valmistasime „Marta lõunat“, millega Marta väidetavalt Jeesust ja Tema jüngerid kostitas.

Uurisime Johannese evangeeliumist lugu Laatsaruse surnuist ülesäratamisest. Laatsarus oli Marta ja Maarja vend, seepärast räägib see lugu üsna palju ka tema õdedest Martast ja Maarjast. Samuti vaatlesime lugu, kus Maarja kalli nardisalviga Jeesuse jalgu võiab ja oma juustega kuivatab. Nendest lugudest saime teada, et mõlemal õel oli väga tugev ja sügav usk ja usaldus Jeesuse vastu. Nad olid Jeesusega lähedased sõbrad ja Pühakiri ütleb, et Jeesus armastas neid. Seda ei öelda Piiblis mitte igäühe kohta. Lisaks iseloomustas just eriti Maarjat väga siiras, väga pühendunud ja väga tugev armastus Jeesuse vastu. Ta oli valmis kõik jätma, kõigest loobuma Jeesuse nimel. Jeesus ei alavääristanud Martat ja Maarjat selle pärast, et nad olid naised, vaid suhtus neisse võrdväärselt oma

jüngritega. Marta sai Jeesuse kaudu jumaliku ilmutuse osaliseks ja Maarja kohta ütles Jeesus, et kus iganes maailmas kuulutatakse evangeeliumi, peab räägitama ka Maarja armastusteost Tema vastu. Uurisime ka Luuka evangeeliumi lugu, kus Marta muretseb pidusöögi pärast, mida ta Jeesusele valmistab, Maarja aga kuulab Jeesuse jalge ees Tema kõnet. Nägime, kui erinevate iseloomudega olid õed Marta ja Maarja: Marta oli praktik, tegudeinimene, Maarja aga palveinimene ja müstiku joontega. Seoses Marta muretsemisega tuletasime meelde salmi Mäejutlusest: Otsige esiti Jumala riiki, siis kõike muud antakse teile pealegi. Uurisime kõik ka iseennast: Kas me ikka usume Jumala enda töotust, et kui Jumal on meile kõiges esimesel kohal, siis kõik eluks vajaliku annab Ta meile pealekauba? Selgus, et meie usk Jumala töotuste vastu pole ikkagi nii tugev kui olema peaks. Kipume siiski muretsema eluga hakkamasaamise pärast. Kuidas jõuda sellise usuni, et julgeksime täielikult usaldada Jumalat ega peaks enam millegi pärast muretsema? Ainult Jumala enda abiga.

„Marta lõuna“, mida valmistasime, oli algselt mõeldud kolmekäigulisena, ent kõiki kolme toitu poleks me ajapuudusel jõudnud valmistada. Seepärast leppisime kahe käiguga. Marta, Maarja ja Laatsarus elasid Jeruusalemma lähedal väikeses külakeses, mille nimi oli Betaania. Sellepärast oli ka esimese toidu nimeks Betaania omlett. Teiseks toiduks oli ploomivaht. Lisame siia nende väga maitsvate toitude retseptid.

Betaania omlett 6-8 inimesele

1 ½ sl võid; 1 sl hakitud sibulat; ½ tassi tükeldatud küpset lambaliha; 125 g hakitud seeni; 6 muna; ½ tassi koort; soola, värskelt jahvatatud valget pipart; 2 sl riivjuustu.

Sulata või pannil, lisa sibul ja pruunista kergelt. Lisa liha ja seened ning kuumuta läbi. Sega omavahel munad, koor ja maitseained, kalla segu pannile ja lase tahkuda madalal kuumusel. Kui omlett on veel natuke vedel, raputa peale riivjuust ja aseta see mõneks minutiks ahju. Serveeri kohe.

Ploomivaht 6-8 inimesele

1 purk (450g) suuri tumedaid ploome; 250 ml koort; 1/3 tassi mett; paar tilka mõrumandliõli (mandliessentsi); näpuotsatäis soola.

Nõruta ploomid, eemalda kivid ja lõika ploomid väikesteks tükkideks. Vahusta koor ja lisa mesi, samal ajal edasi vahustades. Lõpuks lisa mandliõli ja sool. Sega ettevaatlikult ploomid vahu hulka ja lase külmas kohas jahtuda. Serveeri hästi jahutatult.

Karin Teder

SIRJE KAASIKU AUTORIOHTU.

24. novembril toimus Haapsalu Toomkirikus Sirje Kaasiku autoriõhtu, millega tähistati tema juubelisünnipäeva. Piiskop Tiit Salumäe märkis avakõnes, et Sirjet on Looja poolt õnnistatud väga rikkalike andidega. Ei oska ju kaugeltki igäuks leida meid ümbritsevate helide virrvarrist üles kaunid toonid ja need veel kaunimalt tervikuks siduda. Ka on ta väga õnnelik, olles suure pere ema. Lisaks oma „päris“ perele on tal veel mitmed erinevas vanuses muusikalised pered, s.o koorid ja laululapsed, kes kontserdil ka üles astusid. Lauljaid toetas C. Kreegi nim Haapsalu Muusikakooli

kammerorkester. Ilusat muusikalist õhtut nautis kirikutäis publikut. Õnnitlusi andsid edasi meie kogudus, koorid, Haapsalu Linnavalitsus, SA Läänemaa, Eesti Rahvakultuuri Selts jpt Sirje ande austajad. Üks tunnustus on Sirjet veel ees ootamas: 27.12 antakse talle üle koguduse teenetemärk. Palju õnnistust ja viljakat loometegevust Sirjele veel kauaks!

**Virka viisiveeretamist,
nõtket noodikirjutamist,
rohket rõõmurõkatamist,
hella hingehelisemist!**

Tiia Laar

SOOME GOSPELFESTIVALIL.

16.-18. novembrini toimus Soomes, Turu linnas festival “Maata näkyvissä”, mis on Põhjamaade suurim noorte gospelfestival. Festivali peetakse alates 1985. aastast. See sai alguse ühe noore kristlase mälestamisüritusest, kes suri Turus ootamatult 1984. aastal, olles vaid 17-aastane.

Festivali pealava

Metallimessu Turu Miikaeli kirikus

Meie sõpruskogudus Turus kutsus festivalile Haapsalu koguduse noori, kuid kahjuks paljudele see aeg ei sobinud. Haapsalust sõitis kokkusaamisele kaks noort, piiskop Tiit Salumäe, organist Lia Salumäe ja koguduse juhatuse liige jutlustaja Kalle Jätsa.

Reede õhtul osalesime festivali avakontserdil. Sinna oli kokku tulnud tuhandeid noori. Esinesid enamuses Soome lauljad ja bändid. Räägiti ja lauldi soome keeles, millest me kahjuks aru ei saanud. Nägime-kuulsime ka kahte bändi Inglismaalt. Neid oli parem kuulata, sest me saime ka tekstidest aru. Tekstid olid usuga seotud ja rääkisid enamasti Jumala armastusest.

Turu kogudus võttis meid väga hästi vastu. Ööbimine oli korraldatud hotellis, mis oli väga lahe. Tutvusime ka nende koguduse noortetöoga, käisime noortemajas ja Turu toomkirikus. Noortemaja oli väga suur, noortesõbralik ja ka invasõbralik. Seal oli väga palju erinevaid ruume, näit. savituba, eraldi toad pagulastele. Saime teada, et seal viiakse läbi palju toredaid üritusi, filmiõhtuid jm.

Laupäeval käisime samuti kontserdil. Selle päeva kõige ägedam mälestus oli see, et saime kokku Briti bändiga “*Social beingz*”. Nende kontserdi lõpus toimus “*Meet and greet*”. Me saime nendega natuke rääkida, autogrammi küsida ja pilti teha.

Pühapäeval oli hallis jumalateenistus, kus oli koos väga palju noori. Seal lauldi palju ja loeti psalme. Jumalateenistus kestis kokku 1,5 tundi. Pärast seda oligi juba aeg minna Helsingisse praami peale.

“Maata näkyvissä” festival oli väga tore ja järgmisel aastal osaleksime seal hea meelega uuesti. Loodetavasti tuleks siis meie noorterühmast ka rohkem noori ja meie noortejuhid kaasa.

Rebeka ja Rahel Strauss

JUHTSALM, MÕTISKLUS JA PALVE.

„Au olgu Jumalale kõrges ja maa peal rahu, inimestest hea meel!“ Lk 2:14

See inglite ülistuslaul Jumalale Jeesuse sündimise puhul on üks neid salme meie 1997. a piiblitõlkes, mis pole päris täpselt tõlgitud. Kreekakeelse algtekstiga kooskõlas olev tõlge peaks tegelikult kõlama: „Au olgu Jumalale kõrges ja maa peal rahu inimestele, kellest Temal on hea meel!“ Seega originaaltruu tõlke järgi ei kuuluta inglid rahu mitte kõigile inimestele, vaid ainult neile, kellest Jumalal on hea meel.

Kellest siis on Jumalal hea meel? Jumal armastab küll kõiki inimesi, ent hea meel on Tal ainult nendest, kes on Talle kuulekad ja teevad Tema tahtmist. Ainult nendele saab osaks Tema rahu, ainult nendele kõigist inimestest maa peal.

Käes on adventiaeg, Jeesuse Kristuse siia maailma tulemise ootusaeg, ettevalmistusaeg jõuludeks ja Jeesuse sünniks. Aeg, kus peaksime seadma korda oma suhted Jumalaga ja kaasinimestega, et võiksime puhta südamega tähistada jõule, tähistada seda suurt imet, kus Jumal ise tuleb väeti inimlapsena meie sekka. See on aeg, kus on sobiv endalt küsida: Kas Jumalal on ka minust hea meel? Kui seisame adventiajal Jumala ees täielikus alandlikkuses, täiesti siiralt, midagi varjamata, midagi teesklemata, siis millise otsuse langetaks Tema meie kohta? Kas me oleme olnud kogu südamest pühendunud Jeesusele? Kas Jeesus on olnud meile siin elus kõiges ja alati kõige esimesel kohal? Kas meie kõige suurem ja kõige esimene püüdlus on olnud meeldida Talle ja teha Tema tahtmist? Kas me oleme armastanud Jeesust kõigest ja kõigist rohkem, rohkem kui iseennast, rohkem kui oma lähedasi, rohkem kui oma elu ja kõike seda, mis meile meeldib ja kallid on? Sest on ju Jeesus öelnud: Kes ei jäta minu pärast maha kõike, mis tal on, ei ole mind väärt. — Kas Jumalal on meist hea meel? Kas ka meile kuulub Tema rahu?

Milline ka oleks Jumala otsus meie kohta, alati jääb meile võimalus kahetseda, alustada uuesti ja teha paremini. Ja paluda selleks Jumala enda abi. See adventiaeg võib saada suureks pöördeks meist igapäevaelus. Kui me seda ainult kogu südamest tahame.

**Jumal, meie kallis Isa!
Me tunnistame, et pole olnud
kuulekad ja pühendunud Jeesusele,
nii nagu Sina meilt ootad.
Meie armastus on olnud nõder, usk jõuetu,
me pole kõiges teinud Tema tahtmist.
Anna meile jõudu, et me sellel adventiajal
suudaksime pöörduda kogu südamest Jeesuse poole
ja tänada, austada ja ülistada Sind nii nagu Sa väärt oled —
suur, püha ja auline Jumal ikka ja igavesti.**

Karin Teder

PILTE NOVEMBRI SÜNDMUSTEST.

Ordinatsiooni jumalateenistus Tallinna toomkirikus 3. novembril 2018.

Turu Miikaeli kirikus 18. Novembril 2018 sõbruskoguduse lepingu allakirjutamine.

NATUKE NALJA.

*"Millega karistati Aadamat paradüüsis tema patu eest?" küsib õpetaja usuõpetuse tunnis.
Prüduke tõstab kähku käe ja vastab: "Ta pidi Eevaga abielluma."*

SÜNNIPÄEVAD DETSEMBRIS.

1. detsember	Olavi Tutt	
2. detsember	Linda Reinsaar	92
	Relika Aviste	
	Mare Padu	
3. detsember	Varje Võrklaev	
4. detsember	Rita Kattel	
5. detsember	Alma Leppik	97
	Viia Birnbaum	75
	Lea Kiis	
	Jaan Aabram Altoja	5
6. detsember	Liisa Raag	5
8. detsember	Ragne Miller	
9. detsember	Kaido Kliss	45
11. detsember	Kairi Altoja	
12. detsember	Elise Sarapuu	90
	Karin Julge	
	Hedi Laadi	
	Jaagup Toompuu	30
13. detsember	Krista Leppiko	45
	Hanna Stina Lepmets	
14. detsember	Erna Virro	85
	Kairit Martson	45
15. detsember	Heino Koha	
	Marge Kivi	
16. detsember	Magda Küünarpuu	88
	Janno Stern	
17. detsember	Arvi Sinisaar	
	Luule Sinisaar	81
18. detsember	Annika Annus	
	Mona Kase	
19. detsember	Leili Kirs	
	Morten Nõupuu	5
	Agata Grett Järvsaar	
22. detsember	Andres Lingkreim	
23. detsember	Liilia Šipulin	
	Kadi Saviir	
	Keitlin Viita	
24. detsember	Mariliis Olenko	
25. detsember	Tiit Salumäe	
	Liis-Marii Järve	
27. detsember	Marleen Randpere	
28. detsember	Jüri Salumäe	
	Liina Gontmacher	40
29. detsember	Ülo Niin	
	Kristel Üksvärav	
30. detsember	Katrin Alliku	
31. detsember	Lehte Ilves	
	Katriin Uibopuu	

PALJU ÕNNE JA ROHKET ÕNNISTUST SÜNNIPÄEVALASTELE

TRÜKIST ILMUS EELK LÄÄNE PRAOSTKONNA VÄLJAANNE

SCRIPTA ANNALIA 2018 JA JÕULULEHT

Meie kodulehelt saad lugeda trükis ilmunud aastakirja. Lehte saab toomkirikus jumalateenistuse järgi ja koguduse kantseleist.

http://haapsalu.eelk.ee/doc/ajakirjad/scripta_annalia_2018v.pdf

http://haapsalu.eelk.ee/doc/uudised/joululeht_2018v.pdf

ÕIGE AEG TELLIDA AJALEHT EESTI KIRIK 2019. AASTAKS.

NB! PAKUME SOODUSTELLIMUST KOGUDUSTE KAUDU

Tellides vähemalt 5 lehte koguduse kohta, on ühe aastatellimuse hind 28 €. Tellides 10 ja enam lehte koguduse kohta, on ühe aastatellimuse hind 27 €

Sooduspakkumine kehtib 15. detsembrini 2018

Ajalehe EESTI KIRIK tellimishinnad 2019. Aastaks

Aastatellimus 30 €

6 kuud 17 €

3 kuud 9 €

PÜSIMAKSELEPINGUGA SWEDBANKIS 2,40 € KUUS

NB! Vajaliku viitenumbri saab toimetusest!

Tellimiseks on mitu võimalust:

– helista toimetusse 733 7795

– telli kodulehelt www.eestikirik.ee

– saada e-kiri aadressil ek.tellimus@eelk.ee

– telli Eesti Posti kaudu

– VORMISTA SOODUSTELLIMUS KOGUDUSE KAUDU!

Ajaleht EESTI KIRIK igal kolmapäeval!

ILMUNUD ON EESTI KIRIKUKALENDER JA MEIE KOGUDUSE POOLT SELLEL AASTAL VÄLJA ANTUD PALVERAAMATU 100 PALVET TEINE TRÜKK.

SAADA KOGUDUSE KANTSELEIS JA TOOMKIRIKUS.

EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNESE KOGUDUS.

KOGUDUSE KANTSELEI. Kooli tn 6, on avatud esmaspäeval kolmapäeval ja reedel kl 9-15. Kohtumine koguduse õpetaja piiskop Tiit Salumäega palutakse kokku leppida telefon 5280635. Annetusmüük on suletud jõulupuhkuseks 14. detsembrist 2018 kuni 14. jaanuarini 2019. Avame annetusmüügi taas 16. Jaanuaril.

Telefon 473 7166, 473 7167.
E-post haapsalu@eelk.ee
Koduleht <http://www.eelk.ee/haapsalu/>
Aadress Kooli 6, 90501 Haapsalu
Pangakonto IBAN EE811010602003965006 (SEB);
IBAN EE442200001120274032 (SWEDBANK).
Registrikood 80210533

Koguduse infokiri Johannese Sõnumid saadetakse soovijaile e-postiga. Kui soovid, et ka Sinu e-posti aadress lisatakse kirjasaaajate hulka, palun anna oma soovist teada haapsalu@eelk.ee

Eesti kiriku elust saab lugeda <http://eelk.ee/> ja <http://www.eestikirik.ee/>

Jaani kirik on avatud vastavalt kokkuleppele koguduse kantseleiga

Toomkirik on avatud piletiga reedel ja laupäeval kell 11 – 16 ja pühapäeval kell 13 – 16.

Vaata www.haapsalulinnus.ee

Linnuses toimuvate ürituste kohta vt lähemalt: <http://www.haapsalulinnus.ee>

TOIMETUS.

Tiit Salumäe E-post: tsalumae@yahoo.com 5280 635.
Kristel Engman E-post: kengman@hotmail.com
Lydia Kalda E-post: lydia.kalda@hotmail.com .
Lia Salumäe E-post: liasalumae@hotmail.com 53039 835.
Lehte Ilves E-post: lehte.ilves@gmail.com
Karin Teder E-post: karin.teder@mail.ee
Maria Strauss E-post: mariastrauss@gmx.de
Tiia Laar E-post: tiia.laar@gmail.com
Teno Ilves E-post: teno.ilves@gmail.com

Koguduse häälekandja ilmub alates septembrist 2008. Ootame lugejate kaastöid, küsimusi ja soove, millest järgmistes Johannese Sõnumites lugeda soovitakse. Palume teie abi, et Johannese Sõnumid jõuaksid võimalikult paljude huvilisteni. Teatage soovijate e-posti aadress koguduse kantseleisse.